

חובת הכניסה להר הבית

מרן הגאון הרב שלמה גורן שליט"א

לכבוד

יו"ר ועדת הפנים של הכנסת

חה"כ מר דב שילנסקי

שלומך ישגה

בתשובה לשאלתך בדבר היתר כניסתם של חברי הכנסת להר הבית מבחינת ההלכה. הנני להודיעך, כי לאור סכנת ההשתלטות של המועצה המוסלמית העליונה, ואנשי הוואקף הערבי על הר הבית, מקום המקדש וקדשי הקדשים של העם היהודי, שהישמעאלים עושים שם כבתוך שטח ריבוני שלהם, ולאור התופעה שבאה לידי ביטוי מזעזע ומדהים, בעת ביקורם של חברי וועדת הפנים של הכנסת, ביום ד' כ"ז בטבת תשמ"ו, שכפשע היה בינם לבין עריכת פוגרום ע"י האספסוף הערבי המוסת ע"י המופתי וחבריו.

לכן, על אף הסייגים ההלכתיים הקיימים בכל הנוגע לכניסה להר הבית בימים כתיקונם, במצב שהתהווה, שקיים חשש לאבדן הרבונות היהודית על הר הבית, והנוכחות של יהודים בהר הבית כיום תחזק את הריבונות שלנו שם, וכל שכן בקורם המופגן של חברי הכנסת בהר הבית, בודאי שיוכיח קבל עם ועולם שהר הבית הוא בריבונות ישראל.

במצב זה ולמטרה זו לא רק מותר, אלא מצוה קדושה מוטלת עלינו להכנס להר הבית, כדי לחזק את זכותנו, אחיזתנו והריבונות שלנו על מקום המקדש.

היתר זה אפשר ללמוד מהתוספתא במסכת כלים פ"א, ובמסכת עירובין ק"ה א' שם שנינו: "הכל נכנסין בהיכל לבנות לתקן ולהוציא את הטומאה, ומצוה בכהנים, אם אין שם כהנים נכנסין לויים. אין שם לויין נכנסין ישראלים. אין שם טהורים נכנסין טמאים".

דין זה אמור לא רק על ההיכל אלא גם על קדשי הקדשים, כמו ששנינו שם בתוספתא כלים פ"א ובמסכת פסחים דף פ"ו א': "אבא שאול אומר עליית בית קדשי הקדשים חמורה מבית קדשי הקדשים. שבבית קדשי הקדשים כהן גדול נכנס לשם בכל שנה ושנה לעבודת יום הכיפורים, ארבע פעמים ביום. ולעליית בית קדשי הקדשים אין נכנסין לה אלא פעם אחת בשמיטה, ויש אומרים פעמיים בשמיטה, ויש אומרים פעם אחת ביוכל לידע מה היא צריכה". ופירש רש"י שם, "שמא תבקע החומה וצריכה תיקון".

כן פוסק הרמב"ם בפ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה כ"ג: "מקום שהיה בעליה מכוון על קודש הקדשים אין נכנסין לו אלא פעם אחת בשמיטה, לידע מה הוא צריך ולחזק בדקו. וגם על הכניסה

לקדש הקדשים נאמר שם: "לא מצאו טהורים יכנסו טמאים". ואם לברר את הטעון תיקון ולחזק בדקו מותר להכנס אפילו לקדשי הקדשים, על אחת כמה וכמה כשיש צורך להבטיח את הריבונות היהודית בהר הבית ולמנוע את ההשתלטות של המועצה המוסלמית והוואקף, בודאי ובודאי שמצוה להכנס לשם ולהפגין נוכחות יהודית בהר הבית. כי אין חטא יותר חמור מהסגרת מקום המקדש וקדשי הקדשים של האומה היהודית לערבים, לאחר שזכינו בחסדי ה' לשחרר אותו מידם במלחמת ששת הימים.

כניסתם להר הבית של ועדת הפנים ושאר חברי הכנסת ביום ג' הבא, לאחר ההסתה הנוראה של המופתי ומריעיו נגד חברי ועדת הפנים ביום ד' שעבר, תחזק את בטחונו, שליטתנו והריבונות שלנו בהר הבית, והיא חשובה לאין ערוך מאשר הכניסה של האומנים להיכל ולקדשי הקדשים כדי לחזק בדקו.

ראיה נוספת לכך, שלצורך הפגנת נוכחות נגד הנכרים המנסים להשתלט על הר הבית מותר אפילו להכנס לבית קדשי הקדשים, מצינו ב'ספרי דבי רב' בפרשת קורח (במדבר י"ח י') על הפסוק "בקודש הקדשים תאכלנו". וכן שנינו במסכת זבחים ס"ג א': ר' יהודה בן בתירא אומר: הרי הגויים שהקיפו את העזרה, מניין לקדשי הקדשים שנאכלים אפילו בהיכל? תלמוד לומר: "בקודש הקדשים תאכלנו". ואם כי נזכר שם רק ההיכל, וכן כתב רש"י בפירושו על החומש, כבר השיג על כך הרמב"ן בפירושו וכותב: "והראוי שיאמר שנאכלין אפילו לפני ולפנים אם הקיפו הנכרים את ההיכל."

ברור שאין מצות אכילת קדשים דוחה איסור כרת הכרוך בכניסה לקדשי הקדשים, אלא הכוונה היא, שהלוחמים נכנסו לקדשי הקדשים כדי להגן עליו בפני הגויים, שהכניסה לא רק מותרת אלא מצוה, ואז באה ההלכה, שבמצב של הגנה על קדשי הקדשים מותר למגינים לאכול שם מבשר הקרבנות ומנחות. זהו הפירוש הנכון של ברייתא זו לפי שיטתו של הרמב"ן. נמצינו למדים, שכדי להגן על המקדש מותר להכנס אפילו לקדשי הקדשים. על אחת כמה וכמה להכנס להר הבית, כדי למנוע השתלטות הערבים ולחזק את הריבונות שלנו בודאי שמותר ומצוה.

יש ללמוד מן הפוסקים, שריבונות יהודית בארץ ישראל נחשבת לבנינו וישונו של המקום, וריבונות נכרית נחשבת לחרבן. כמו שכתב ה"מגן אברהם" בשלחן ערוך "אורח חיים" סימן תקס"א סעיף א', על ההלכה: "הרואה ערי יהודה בחורבן אומר ערי קדשך היו מדבר וקורע." וכותב על זה ה"מגן אברהם", וכן פוסק שם ה"בית יוסף", והב"ח, על ה"טור אורח חיים": "אף על פי שיושבין בהן ישראל, כיון שהאומות מושלים עליהם זה נקרא חורבן." משתמע מכך שהכל תלוי בריבונות היהודית. וקל וחומר ביחס להר הבית, שהריבונות היהודית יש לה חשיבות עליונה מבחינת ההלכה. גם אם אין בית המקדש קיים עדיין.

אמנם לפי ההלכה, כאשר המדובר באומנים הנכנסין להיכל או לקדשי הקדשים לחזק ולתקן בדקה כנ"ל, מצוה שיהיו הנכנסים כהנים טהורים. אבל גם שם נאמר אם לא מצאו כהנים יכנסו ליום ואפילו ישראלים. ואם לא מצאו טהורים יכנסו טמאים, כמו שפסק הרמב"ם שהטומאה דחוויה בצבור. ובגדון דידן, שהמטרה היא שחרור הר הבית מהשתלטות נכרים, וככל שיכנסו יותר ויותר חברי כנסת ויהודים אחרים, תהיה התוצאה גדולה ומרשימה כלפי הערבים והעולם כולו, שידעו כי לא ויתרנו חס וחלילה על הריבונות שלנו על הר הבית. במצב שכזה, אין להטיל על

הנכנסים להר הבית סייגים הלכתיים קשים. כמו שהתירו לאומנים להכנס אפילו לקדשי הקדשים כדי לחזק בדקה. אבל זאת העצה היעוצה, שכל הנכנסים להר הבית מבין חברי הכנסת ויהודים אחרים, לא ינעלו נעלי עור כי אם נעלי גומי. כמו ששינונו במשנה ברכות פ"ט משנה ה', וברמב"ם פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה ב': "לא יכנס אדם להר הבית במקלו או במנעל שברגליו וכו'". וכל הירא את דבר ה' יטבול באותו יום במקוה טהרה. סביר לומר שכניסה זו של חברי הכנסת להר הבית מהוה גם מצוה מיוחדת של שמירת הקודש והמקדש, כמו שפסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה א': "שמירת המקדש (זה כולל את הר הבית) היא מצות עשה, שנאמר ושמרו את משמרת הקודש". ואע"פ שמצוה זו מוטלת על הכהנים והלויים ומטרתה לתת כבוד למקדש, כמו שכתב הרמב"ם בפ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה א', במצב שאין שמירה אחרת של כהנים ולויים, כל נוכחות של יהודים במקום המקדש כלולה במצוה זו של שומרי משמרת הקודש.

זו ההלכה הנראית לעניות דעתנו.

נתפלל תפלת הדורות: "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו.

בברכה

הרב שלמה גורן

"נכרים מקרקרים בהיכלר" (יומא ס"ט, ב').
(דרווישים מוסלמים מתחת לאבן השתיה)